

LGBT-henkilöihin kohdistuvat vihapuheet ja viharikokset

*Ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava.
Jokaisella on oikeus ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen.*
Euroopan unionin perusoikeuskirja (1 artikla ja 3 artiklan 1 kohta)

Vihapuhe tarkoittaa henkilöön kohdistuvan vihan, syrjinnän tai vihamielisyyden yllyttämistä ja edistämistä perustuen ennakkoluuloon kyseisen henkilön jotakin ominaisuutta, kuten seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä kohtaan.

Viharikos tarkoittaa henkilöön kohdistuvaa fyysistä tai sanallista hyökkäystä, joka perustuu ennakkoluuloon henkilön jotakin ominaisuutta, kuten seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä kohtaan.

Homofobia tarkoittaa lesboihin, homoihin tai biseksuaalisiin kohdistuvaa irrationaalista pelkoa.

Transfobia tarkoittaa irrationaalista pelkoa sellaisia henkilöitä kohtaan, jotka esimerkiksi hormonihoidon, leikkauksen, pukeutumisen tai kosmetiikan avulla ilmaisevat olevansa eri sukupuolta kuin sitä, johon ovat syntyneet.

Viharikosten ja vihapuheiden aiheuttama pelko estää lesboja, homoja, biseksuaaleja ja transsukupuolisia henkilöitä (LGBT-henkilöitä) osallistumasta täysipainoisesti yhteiskuntaan. LGBT-henkilöihin kohdistuvien vihapuheiden ja viharikosten yleisyyttä EU:ssa on vaikea määritellä, koska useimmissa jäsenvaltioissa ei kerätä asiaa koskevia tietoja. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että tietyissä jäsenvaltioissa jopa 50 prosenttia LGBT-henkilöistä on joskus joutunut vihapuheiden tai viharikosten kohteeksi. Koska EU:ssa ei ole tältä osin voimassa yhteistä ohjetta, jäsenvaltioiden lähestymistavat vihapuheisiin ja viharikoksiin ovat erilaiset.

Tutkimusten mukaan vihapuheet ja viharikokset jäävät monesti ilmoittamatta. Tämä johtuu osittain siitä, että uhrit ovat haluttomia tuomaan esiin seksuaalista identiteettiään lainvalvontaviranomaisille. Jotkin jäsenvaltiot ovat mahdollistaneet rikosilmoituksen ns. kolmannelle osapuolelle, jotta viharikoksista voisi ilmoittaa muualla kuin poliisiasemalla ja muulle kuin poliisille.

Vihapuheid rangaistavuus

Kahdessaatoista EU:n jäsenvaltiossa (Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Latvia, Portugali, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Tanska ja Viro) sekä Pohjois-Irlannissa yllyttäminen vihaan, väkivaltaan tai syrjintään sukupuolisen suuntautumisen perusteella on rangaistava teko.

Neljässä EU:n jäsenvaltiossa (Bulgaria, Italia, Itävalta ja Malta) tiettyihin ryhmiin kohdistuva vihapuhe on rangaistava teko, mutta LGBT-henkilöt eivät kuulu näihin. Sen vuoksi lainsäädäntöä on vaikea soveltaa homofobiaan liittyvissä tapauksissa.

Muissa jäsenvaltioissa LGBT-henkilöihin kohdistuvia vihapuheita ei ole erikseen määritelty rangaistavaksi teoksi, mutta laki on muotoiltu niin väljästi, että sitä voidaan käyttää heidän suojaamiseksi.

Viharikokset

Fyysiset hyökkäykset ovat nykyisin rangaistavia kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Näistä rikoksista voi useimmissa jäsenvaltioissa tulla ankarammat seuraamukset, jos vaikuttimena on ollut esimerkiksi ennakkoluulo henkilön rotua tai uskontoa kohtaan (ns. raskauttava tekijä). EU:n lainsäädännössä ei kuitenkaan nimenomaisesti velvoiteta jäsenvaltioita määrittämään homofobiaa ja transfobiaa raskauttaviksi tekijöiksi.

Kymmenessä EU:n jäsenvaltiossa (Alankomaat, Belgia, Espanja, Portugali, Suomi, Ranska, Romania, Ruotsi, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta) homofobia ja transfobia ovat raskauttavia tekijöitä, tosin joissakin jäsenvaltioissa tämä koskee vain tiettyjä rikoksia.

Viidessätoista EU:n jäsenvaltiossa (Bulgaria, Tšekin tasavalta, Saksa, Viro, Espanja, Irlanti, Italia, Kypros, Liettua, Luxemburg, Latvia, Malta, Itävalta, Slovenia ja Slovakia) homofobiaa ja transfobiaa ei ole nimenomaisesti määritelty raskauttaviksi tekijöiksi. Kuudessa näistä valtioista (Tšekki, Saksa, Latvia, Malta, Itävalta ja Slovakia) viharikoksen yleisenä käsitteenä tunnustetaan laissa, joten homofobia ja transfobia voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä.

OIKEUS YHDENVERTAISEEN SUOJAAN

EU hyväksyi 28. marraskuuta 2008 rasismiin ja muukalaisvihaan perustuvia vihapuheita ja viharikoksia koskevan puitepäätöksen (EUVL L 328/2008). Euroopan unionin olisi harkittava vastaavaa lainsäädäntöä, joka kattaisi myös homofobiset ja transfobiset vihapuheet ja viharikokset suojaamaan LGBT-henkilöitä kaikissa jäsenvaltioissa.

Tämä tiedote perustuu raporttiin *Homophobia and Discrimination on the grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 1 Legal Analysis* (Homofobia ja sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä EU:n jäsenvaltioissa – Osa I: Oikeudellinen analyysi), jonka Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) julkaisi kesäkuussa 2008, ja raporttiin *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 2 The Social Situation* (Homofobia ja sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä EU:n jäsenvaltioissa – Osa II: Sosiaalinen tilanne), joka julkaistiin maaliskuussa 2009.

Raportti on kokonaisuudessaan saatavilla osoitteessa <http://fra.europa.eu>.

Kaikkia Euroopan unionin perusoikeusviraston julkaisuja voi tilata maksutta sen verkkosivustolta.

Vastuuvapauslauseke:

Jos tästä käännöksestä herää kysymyksiä, kannattaa tutustua englanninkieliseen versioon, joka on asiakirjan alkuperäinen, virallinen versio.